

D

D

diplomdagboka



# forord

Jeg vil bruke denne boka til å komme nærmere problemstillinger vi finner i norsk skole og hvordan disse kan påvirker hvordan den formes.

Jeg bruker inspirasjon fra bøker og aviser og andre medier der temaet skole ofte blir omtalt.

Jeg ønsker å ha en fri stil på boka, den er et redskap, og er hovedsaklig en bok som kan hjelpe meg i prosessen og et forum der jeg stiller spørsmål som i større eller mindre grad er viktige for oppgaven generelt. Boka kan til tider være et meget personlig uttrykk av mine tanker om tema.

Boka er ment som en tankevekker først og fremst for meg selv, men også andre lesere.

En av de mest grunnleggende forståelsene hos menneskeheten er det at man skal vokse opp og LÆRE. Hva man setter høyest på læringslista er veldig forskjellig fra kultur til kultur, men det at man *skal* er det ingen tvil om.

Mye av læringen skjer vel egentlig helt uten at man tenker at den skjer. Bare se på hvordan et lite barn lærer seg å krype, hvordan det tar sine første skritt, eller sier sitt første ord.

I følge Louis Kahn startet skolens utvikling som samtaler i det gamle Hellas:

“Schools began with a man under a tree, who did not know he was a teacher, discussing his realization with a few, who did not know they were students.”

Louis Kahn skrev i sin “The room, the street and the human agreement” om at mennesker har en enighet angående enkelte ting. En enighet som ikke trengs å uttales, man bare vet det. Man stiller ikke spørsmål til det, men bare vet at det er sånn det skal være. Jeg tillegger at det å lære en type “human agreement” - en enighet de fleste mennesker deler. Vi skal lære og vi trenger ikke engang spørre spørsmålet om hvorfor.

Vår søken etter det ukjente ligger kanskje til grunn?

Eller vår oppfatning av at samfunnet er sammen og at man må på en eller annen måte bidra i det?

Grunnleggende har vi som mennesker en enorm interesse til å lære noe. Nysgjerrighet driver oss, eller letingen etter svar på alle spørsmålene vi har om oss selv, samfunnet, naturen og universet rundt oss.

Jeg synes derfor det er rart at skoleelever fra 1.-10.trinn mister så mye av sin motivasjon. Motivasjon sett på som viljen og nysgjerrigheten til å lære. Hva er galt? Setter samfunnet for store krav til mengden man skal kunne? Er metodene som brukes i norsk skole feil?

**Mister man linken mellom hva man lærer på skolen og det samfunnet man lever i?**

Jeg føler nå at jeg er i spørrefasen av oppgaven min. Men finner at jeg er litt lost. Jeg er lost fordi jeg ikke helt vet hvilke spørsmål jeg er på jakt etter. Hvilke spørsmål trenger jeg å spørre? Hvilke trenger jeg å stille til meg selv? Hvilke er nødvendige å stille og hvem trenger jeg svar på?

Jeg opplever ofte (fordi det har med meg personlig å gjøre) å stille spørsmål som jeg ikke alltid trenger å få svar på. Noen er en slags interesselaterte spørsmål som kan skape morsomme tankespill, men ikke nødvendigvis krever et rett svar. Kan man løse et spørsmål ved å stille et nytt?

Men en ting ser jeg; jeg tilegner meg ny kunnskap i forhold til det jeg leser. Og det jeg leser influerer meg til å komme med nye spørsmål. Men det kan også avkrefte noe av det jeg trodde jeg hadde svar på allerede! Det som er vanskelig er å ta fatt på hva det egentlig er jeg finner ut med det jeg leser? Hva tar jeg med meg til senere? Og hvilke slutninger gjør jeg meg ut i fra det jeg leser?

Strengt tatt er det dette som er læring. Det er erfaringer som jeg gjør meg. Det er det som gjør meg til det mennesket jeg er i dag og legger grunnlaget for det mennesket jeg er fremover.

Måles vi mennesker ut ifra hvor mye vi vet? Har jeg større respekt for et menneske som vet mye? Det som skremmer meg er kanskje at inne i meg er det en stemme som roper ja. Men hva ligger bak? Er det karrierejaget som spiler meg et puss? Eller er det "sjalusi" i forhold til hvordan dette mennesket som vet så mye har blitt så klokt? Kan det ha noe med konkurranseinstinktet å gjøre, å ønske å være bedre enn andre? Men hvem som definerer hva bedre er vil vel alltid påvirke hvem som vinner til syvende og sist?

Hva husker jeg fra min ungdomsskole?  
Noen spesielle rom?

- Tegninga på veggen i klasserommet
- Gangen (uten ende)
- Gå gjennom en gymsal for å komme til den andre
- Vente i korridoren, sitte på gulvet
- Scenen
- Lærerværelsets plassering (øverst)
- Balkongen
- Fløyer med de ulike fagene
- Deling av klasstrinn (ulike korridorer)

Jeg har vel som de fleste andre både positive og negative minner fra ungdomsskolen. Hvilke faktorer som spilte mest negativt er jeg langt fra sikker på. Men det som kanskje er det mest interessante spørsmålet er om noe av det negative hadde vært annerledes om skolens utforming hadde vært gjort på en annen måte?

Hvordan lærer vi?

Hvordan tilegner vi oss kunnskap?

Hva er viten?

Hva er lære?

Hva er forståelse?

Kan noen tvinges til å lære eller må man i bunn og grunn ville det selv?

Kan man lære på ulike måter?

Kan man lære ved å bruke ulike metoder?

Har man flere typer forståelse?

Kan man forstå hvordan man lærer best?

Vet man mer enn det man tror?

Er kunnskap som har med ting man gjør, mindre verd enn ting man vet i hodet?

Kan man å hamre om man ikke har tatt i en hammer?

Skiller man ting man lærer i ulike felt?

Jeg har bestemt meg for å gjøre to analyser litt parallellt. Den ene vil være en analyse preget av fakta og opplysninger som er allment kjent. Den andre delen vil være min personlige oppfatning av tomta. Hvilke tanker jeg gjorde meg når jeg kom dit. Hvilken personlig opplevelse jeg har av tomta hvor skolen skal prosjekteres.

Litt av bakgrunnen til denne todelingen er at jeg mener inntrykk jeg gjør meg av tomta vil påvirke prosjekteringen. Det er derfor en viktig del at mine egne tanker om stedet gjennom min individuelle forståelse av tomta og dens kvaliteter kommer fram.

Birgit Cold har i en introduksjon til metoden "1-2-3- metoden" uttalt følgende:

"Det er i stor utstrekning synssansen vi bruker når vi skal formidle inntrykk av arkitektur. Vi må imidlertid være klar over at alle sanser inngår i totalopplevelsen av et sted."





Jeg har nettopp begynt å lese en lærebok om didaktikk; Lærerens verden av Gunn Imsen. Første kapittel i boka omhandler noen historier "fra virkeligheten". En av dem avsluttes med en meget interessant spørsmålsstilling, som er følgende.

"Hvor ofte øves det vold på elevenes lærings- og motivasjonsprosess ved at de må slutte brått av, nettopp som de begynte å forstå et eller annet for så å ta fatt på noe helt annet timen etter?"

Det spørsmålet legger opp til er kanskje at man trenger en annen konstelasjon av skolehverdagen. Hvordan dette skulle foregå er uvisst, men jeg fra mitt ståsted undrer meg på hvordan arkitekturen til skolen da ville vært en meget annen, eller?

Kanskje ville flere søke rom der det faget de ønsket å jobbe med "befant" seg. Kanskje hadde det blitt matterommet og norskrommet i stedet for klasserommet? Kanskje kunne slike rom bli tilpasset bedre etter ulike pedagogiske modeller som brukes i de to eksempelvis fagene matte og norsk?

Hvilke rom oppsøker man for å regne? Hvilke rom oppsøker man for å lese? Er rommet i seg selv viktig, eller er lydnivå, luftkvalitet og lys det viktigste?

Om jeg skal lese en bok finner jeg en god stol å sitte i, gjerne med et pledd rundt meg, og bena trukket opp. Jeg har gjerne en kopp med varm drikke også. Kunne jeg noen gang ha funnet den samme situasjonen på en skole? Og hvis svaret er nei, hvorfor ikke?

Jeg leser videre i boken Lærerens verden. Nå en ny historie, denne gangen om en gutt som blir sett på som en lathans. Men i engelsktimene kommer det tydelig fram at han har en interesse av å kunne engelsk. Senere i historien kommer det fram at han spiller i band, som synger engelske sanger. Interessen for musikk har gjort at han har et behov for å lære seg engelsk og har dermed gjort det på egenhånd. Men han har vanskelig for å tilpasse seg til læringen som foregår i timen.

Det hele omtales som å leve etter to forskjellige koder. En kode handler om det som skjer utenfor skolen og den andre om det som skjer på skolen. Denne gutten klarer i mindre grad å holde disse fra hverandre og blir derfor ikke helt tatt på alvor.

Det historien sier noe om er at man kan lære på forskjellige måter. Og i ulike sammenhenger. Men å knytte skolens læring sammens med læring utenom virker å være vanskelig for enkelte.

Denne historien knytter jeg sammens med et TED foredrag jeg har sett. Det er Charles Leadbeater's "Education innovation in the slums".

Han bringer i foredraget fram flere aspekter med læring. Han forteller om forskjellen mellom "pushed" og "pulled" i en læringsprosess. Hvordan vårt utdanningssystem ofte "push" - dytter barna våre på skolen i motsetning til å "pull" - dra barna til skolen med "lokkemidler". Han uttaler:

"Learning that starts from questions, and problems and projects, not from knowledge and curriculum."

"Learning has to be productive"

I historien om gutten er motivasjonen hans sentrert rundt det å gjøre det bra som band. Det, som kan bli sett på som et prosjekt, blir dermed en drakraft i gutten til å lære seg engelsk.

"[...] you have to engage people first before you can possibly teach them."

Den 27. august 2011 kom jeg over en artikkel i Adresseavisen med følgende overskrift:

“Fordobling av ADHD-medisin”.

Indirekte handler dette om kultur og også skole i mine øyne. For hvor merkes oppførsel som kan legges til grunn for å diagnostiseres med ADHD - en god del trolig i skolesituasjon. Men hva jeg synes er viktig å få opp i lyset er: hvorfor merkes de her?

Det stilles strenge krav til konsentrasjon og det ofte på premisser satt av 45minutters økter. Hvem kan holde konsentrasjonen i 45 minutter år ut og år inn i skolesammenheng? Er det rart noen ikke kan sitte stille?

Tvinger vi barn og unge til å sitte stille for mye? Får de utløp for den energien som finnes inni seg? Kan skolen legges opp på en annen måte for å gi muligheter for utløp av energi?

Er vi for snar til å finne en unnskyldning for mennesker som ikke klarer å sitte stille bak en pult og mates med informasjon? Denne unnskyldningen være ADHD-diagnose? Kan svaret være at vi ikke er skapt til å sitte hele dagen i time etter time?

(Jeg har på ingen måte med denne teksten ment sverte de som har fått diagnosen ADHD eller på noen måte sette dem i et dårlig lys.)

Fram til 1960-tallet hadde man den forestillingen at man kunne gjøre forskning for så å bruke denne til å gi bedre undervisning i norsk skole.

“En tenkte at en kunne forske seg fram til allmenngyldige sammenhenger mellom påvirkning og resultat”.

I søken etter å gjøre skolen bedre ender man opp med så mange faktorer som spiller inn at det blir vanskelig å finne hvilke som virkelig betyr noe.

Det jeg finner interessant er å tenke at arkitekturen også er en av disse faktorene, men i hvor stor grad den påvirker forblir ukjent. Å skulle forske fram en “riktig” arkitektur for skolen er derfor med andre ord umulig, eller?

I det minste er en bevissthet om at arkitekturen er en av faktorene svært nødvendig.

I jakten etter hva jeg ville jobbe med på min masteroppgave kom et spørsmål opp; "Hvordan bygge en skole som er god for læring uavhengig av tid?"

Etter å ha kommet litt inn i oppgaven og lest litt om pedagogikk er vel dette et spørsmål som jeg vil uttrykke er vanskelig å svare på. Om det i det hele tatt er mulig å komme fram til en løsning som kunne fungert over lang tid.

Tanken på at man kunne finne en "riktig" måte å undervise på var gjeldende til 1960-tallet. Da tenkte man at det skulle gå an, gjennom årsakssammenhenger, å finne den mest effektive undervisningsmetoden. Forskning skulle ligge til grunn for lærernes virke. Men det viste seg å være vanskelig å generalisere forsøk og finne årsaker og sammenhenger. Undervisning ble et for sammensatt og uforutsigbart felt for forskning.

Skolen forandrer seg i trå med samfunnets forandringer. Også det pedagogiske systemet tilpasser seg disse samfunnsmessige forandringene. Med dette som grunnlag vil det dermed være

plausibelt å si at skolearkitekturen bør forandre seg med tiden den også.

Men kanskje vi kan bygge en arkitektur som man lett kan tilpasse seg til? Og over tid fungerer for flere måter å tenke på skole på?

I søken etter den perfekte skole vil man kanskje alltid komme tilbake til skolens funksjon.

Hva er så skolens funksjon?

Å være et sted hvor man lærer?

Men det er viktig å ha klart for seg at man trenger ikke skolen for å lære. Man trenger ikke en skolebygning, man trenger ikke en lærer, man trenger ikke medelever.

“Å lære er personlig”, er min egen tolkning av Louis Kahn.

Kunnskap kan presses på deg så mye den bare kan, men du må selv bestemme hva du selv vil vite/lære.

“Læring er at eleven når ut over det han kan, og det innebærer en prosess som starter innenfra”, hevdet John Dewey.

Du kan plutselig lære noe, gjennom observasjon, gjennom lesning, gjennom å bli vist noe, gjennom berøring og lista fortsetter nok mye, mye lengre.

Ut i fra dette - finnes ikke det perfekte rom å lære i?

Og svaret som jeg i starten av oppgaven med å tegne en ungdomsskole ikke sto klart for meg er faktisk; *nei*, det finnes ikke.

Det finnes visse prinsipper i for eksempel omgivelsesestetikk som gjelder generelt for velvære, men ikke spesifikt for skolen. Det er sikkert også andre fagdisipliner (f.eks. psykologi) som kunne hatt “en finger med i spillet” i søken etter det perfekte rom for å lære i.

**Det jeg tror er viktig å reagere på er at hver enkelt av oss kan finne rom der det for vedkommende er bedre å lære i.**

I går tok jeg utgangspunkt i et spørsmål:

Hva er så skolens funksjon?

Jeg skrev videre at det er et sted der man lærer. Men hva om det er noe annet?

Hva om vi sier at skolen er der man skal oppdras til å bli en del av samfunnet?

Er den...

et sted hvor man utvikler sine evner?

et sted hvor man blir bevisst på seg selv og hvem man er?

en institusjon som bare formidler?

et sted der du måles som et litermål som fylles med kunnskap?

et sted å møte venner?

et sted å takle vanskelige situasjoner?

et sted hvor livet leves?

Det siste hadde John Dewey en mening om. Han hevdet at skolen ikke var til for at den skulle forberede eleven på noe som kom etterpå. Og at skolen er et liv i selv. Den skulle ikke være et venterom til de voksnes samfunn.

Bli skolen sett på som et middel for å komme seg fram i livet?

Et grunnskolen bare et stoppested som varer i 10år av ens liv??

Er skolen noe som gjør livet innholdsrikt?

Behandler vi skolen som en pause/oppstart hvor man lærer før man kan begynne på selve livet?

Jeg har gått på skole i 20 år. Hva mener jeg selv, er skole et forstadium til noe som skal komme, eller er det et sted hvor man er der og da i livet? Jeg kjenner ikke livet uten skole. Kanskje jeg vil innse først etter at jeg er ferdig på skolen at man fortsetter å lære også utenfor skolen? At livet består i utvikling og læring.

Hva hadde jeg gjort uten skolen i disse 20 årene?



“Samfundet forandres, elevene forandres, og dermed må også skolens undervisning forandres. Utvikling er i dag en utfordring ingen skoler og ingen lærer kan unndra seg.”

Gunn Imsen

Hvilken rolle spiller rom i utdanningssammenheng?

Kan vi arkitekter hjelpe lærerne med å utvikle utdanning fordi vi har en god romforståelse?

Kanskje et skifte av rom i skolen tvinger fram en utvikling? Og kan tvinge lærerne til å tenke annerledes?

Lawrence Stenhouse har en tese: Skal skolen forandre seg, må først og fremst lærerne utvikle seg.

Men vilje til å forandre er ofte ikke tilstede så lenge “alt annet” holder seg uforandret. Arkitekturen kan da være en inspirator til å tenke annerledes og bryte med det vanlige mønsteret. Men rommene som skapes må også ha en kapasitet til å romme ulike former for aktiviteter.

Jeg sitter å leser om en av filosofene som har formet utdanning som vi kjenner den i dag; John Dewey. Jeg blir fasinert over hvordan historien og synet på utdanning og læring har forandret seg og hvordan ulike elementer har formet det vi kjenner som skolen i dag.

Dewey er kjent for å være grunnleggeren av tankene bak det vi i dag kaller aktivitetspedagogikken. Ja det sier seg selv at det går ut på læring gjennom aktivitet.

Hans mest kjente setning er som følger: "Learning by doing". Der modellering, evner til å skape noe, eksperimentering og undersøkelse sto sentralt i hans ideer om aktiv læring.

Det ble spesielt tydelig under starten av modernismen at når vitenskapens nye kunnskapsvinninger oppsto ble den gamle skolen, der dannelse var drivkraften, "utdatert".

Dewey støttet seg på mange måter til Darwins evolusjonsteori - at utvikling skjer kontinuerlig. Med dette som grunnlag hevdet Dewey at utvikling og læring er vekst. Og som forfatteren Brubacher skrev i 1966 om Deweys ide: "Det eneste målet for vekst er mer vekst".

Som arkitektstudent er "learning by doing" et uttrykk som lett forstås. Det å jobbe intuitivt og plutselig oppdage at "noe" blir løst er et kjent fenomen. Men mye annet er også knyttet til dette utsagnet. Hvor lærer man bedre et språk enn i det landet (de landene) der språket snakkes til daglig?

Det er utrolig fasinerende å lese noe jeg ikke har tenkt over før, at utdanning er en følge av samfunnets ideer og hvordan samfunnet som vi kjenner det fra historien former skolesystemet. Spesielt skille med modernismen blir godt forståelig. Jeg spør meg selv om vi står overfor en endring i skolesystemet igjen? Og hvilke endringer i samfunnet har i den forbindelse vært triggere til denne utviklingen?

Det kan være vanskelig å finne et svar på dette nå, men kanskje om 10 år ser vi bedre hvordan samfunnet faktisk er i dag og hva som idag påvirker oss mennesker og dermed også skolesystemet.

Motivasjon er dalende fra barneskolen og opp i ungdomstrinnet og fortsetter å dale ytterligere de siste tre årene av grunnutdanningen i norsk skole.

Hvorfor er det slik?

Mister ungdom kontakten mellom lærdommen og samfunnet?

Er det ikke lenger som Dewey sa "vekst for vekstens del"?

Dewey mente at utdanning skulle være et middel for å skape en bedre verden. Og videre at kunnskap innebærer også en forståelse for den praktiske bruken av den, som var viktig for elevene å erfare gjennom egen praksis.

Har elever på ungdomstrinnet i dag forståelse for at ved at de lærer kan de være med å gjøre verden bedre? Denne forståelsen har aldri blitt uttalt eller vært underliggende i min egen utdanning, mener jeg selv. Fokuset er kanskje at om du ikke tar utdanning så ender du opp "i kassa på Rema". Er dette en sunn måte å tenke på utdanning? De fleste ville nok sagt nei. Hvorfor ikke strekke seg etter å gjøre verden bedre? Kanskje er det for høyt, kanskje et

delmål hadde vært noe? Motivasjon er en sammensatt ting. Det kan være påvirkning av andre, miljøet og mange andre faktorer som spiller inn.

John Dewey deler motivasjon opp i fire deler som jeg synes er svært interessant. De er følgende:

- sosialt instinkt, omfatter språk og sosial kommunikasjon
- lage ting, skape noe eller lage noe "på liksom"
- utforskning, finne ut av ting
- ekspressivt instinkt, å uttrykke seg kunstnerisk

I hvor stor grad legger skolen opp til å lære språk for å kommunisere med andre i andre land?

I hvor stor grad lager man ting utenom typiske fag som sløyd, formgivning og heimkunnskap?

I hvor stor grad får man forske på egenhånd i steden for å bli presset til utforskning av et emne eller til å få kunnskap gjennom lærerens ordflokk?

I hvor stor grad legges det opp til at ungdom kan uttrykke seg gjennom skuespill, musikk, todimensjonal og tredimensjonal bilder, fotografier og modeller osv.?

Med tema for oppgaven min tenker jeg en god del tilbake til hvordan jeg opplevde skolen og skolegangen - og i hovedsak ungdomsskolen.

Jeg var en av de "gode" elevene vil jeg påstå. Jeg var flink, hadde gode karakterer i egentlig alle fag og hadde god motivasjon. Hva kom det av?

Jeg tror jeg har vokst opp med foreldre som hele tiden har vist interesse for skolen og det jeg har prestert på skolen.

I ettertid ler vi av at mor viska ut innføringa i matten, fordi det ikke så godt nok ut. Det kan sikkert høres brutalt ut på noen, men jeg lærte at jeg skulle gjøre ting ordentlig og at jeg kunne gjøre det finere. Jeg fikk alltid god tilbakemelding på innføring i matte etterpå. I dag er jeg utrolig takknemlig for den interessen mamma og pappa viste meg mens jeg gikk på grunnskolen.

Kanskje noe av driven min var akkurat det å kunne komme hjem med en ny 5'er på en prøve og vise til dem begge.

Jeg har mang en gang tenkt over hvordan dette påvirket meg. Ble jeg bedre på skolen på grunn av det? Hadde jeg høyere motivasjon enn andre på grunn av det?

Ble skolearbeidet lettere? Ble jeg mer positiv til skolearbeidet fordi mine foreldre viste interesse for det jeg lærte og erfarte på skolen?

Det er vanskelig å finne rette svar. Jeg vet at både jeg og min bror kom godt ut av det skolemessig. Og jeg velger å tro at mine foreldre hadde en betydning i begrunnelsen til det.

Kanskje skolen i større grad skulle samarbeide med foreldre og også engasjere hjemmet til å bidra med motivasjon og engasjement til skolen?

I dag er det valgdag. Det er jo ikke til å komme unna at skolen er et av årets tema under valgkampen. At skole er viktig og at den skal bli bedre enn i dag er det ingen tvil om for noen av partiene som stiller til valg. Derimot er det uenighet i organisering og hvordan skolen skal bli bedre.

Uten å indikere noe i forhold til hvem jeg stemmer på i valget må jeg innrømme at etter å ha lest stortingsmelding Meld.St.22 med overskrift Motivasjon - Mestring - Muligheter hører jeg med respekt på SV's Kristin Halvorsen. Hun har satt seg inn i forskning knyttet til skole og hun vet hva hun snakker om. På denne måten settes hun som person utenfor det enkelte parti i debatten, fordi ikke alle har den samme innsikten som Kristin Halvorsen har skaffet seg gjennom sin erfaring som Kunnskapsminister.

At tema skole kommer opp i valgkampen viser at skole er en av samfunnets mest betydningsfulle institusjoner. Den legger grunnlaget for samfunnet vårt og derfor er kanskje skolens hensikt først og fremst å tjene samfunnet, før den tjener de som går der som

elever. Men i bunn og grunn er det hvordan elevene som går gjennom skolesystemet kan tjene samfunnet etter endt skolegang som er viktigst. Og det er kanskje derfor det er så viktig for "alle" å få en best mulig skole der hver elev blir ivaretatt. Det kan i allefall synes å være filosofien bak dagens praksis.

Vi får vente å se om valgets løfter blir holdt og om vedkommende parti som kommer til makten i denne omgang i hver kommune har evnen til å skape en bedre skole.

Godt valg!

“I en undersøkelse (Skoleetaten 2000) blant annet av hvilke arbeidsformer elever mente de lærte mest av, sett i lys av hvor motiverte de var, kom det fram at de lavest motiverte elevene mente at praktiske øvelser, ekskursjoner og prosjektarbeid innen ett fag var mest lærerikt, mens de høyest motiverte fant at praktiske øvelser, prosjektarbeid innen ett fag og oppgaveløsning var det de lærte mest av.

I konklusjonen står det at “resultatene viser at det er viktig med variasjon i arbeidsformene, at de innholdsorienterte (f.eks. tavleundervisning og oppgaveløsning) og reformpedagogiske arbeidsformer (f.eks. gruppearbeid og prosjektarbeid) utfyller hverandre, de utelukker ikke hverandre”

Skolemiljø fire fortellinger - Birgit Cold

Mange faktorer jeg har lest og hørt om støtter disse utsagnene fra Skoleetatens undersøkelse og Birgit Cold.

**Jeg ser på dette tidspunktet det som min oppgave å tilrettelegge skolen for en bred variasjon i arbeidsformer.**

I en reell situasjon hvor en skole skal bygges er det flere personer som har en tanke om hvilken pedagogikk og undervisningsmetoder som skal følges. Det kan være rektor eller utbygger og eier. I tillegg kan det være lærere og kanskje også en skjelden gang bringes også elevene på banen. De kommer kanskje sammen og former et overordnet/helhetlig mål for skolen. Dette får så en direkte konsekvens for hvordan en arkitekt vil håndtere arkitekturen til en skole.

Jeg merker at det er vanskelig å skulle ta et direkte standpunkt til hvordan et slikt mål kunne lyde. Men på en annen måte ser jeg at den kunnskapen jeg tilegner meg styrer meg i synet på hvordan jeg mener skolen burde være.

**Det blir i tiden framover viktig å kunne finne dette overordnede/helhetlige målet for å utforme skolen med basis i dette.**

Jeg finner noen punkter jeg mener på dette tidspunktet er viktig:

- Elevene må få mulighet til å finne sin individuelle måte å lære best på. Hvis de finner denne (eller disse) vil det skape mestringsfølelse og dermed også høyere motivasjon.
- Kommunikasjon mellom elever på ulike trinn. Ikke strenge skiller mellom klasser.
- Trigge lærere til å tenke nytt og annerledes.
- Elevarbeider/prosjekter blir et tilskudd til kultur i nærområdet

“Et skoleanlegg er ikke bare et uttrykk for byggherrens program, brukernes medvirkning og planleggenes innlevelse og dyktighet. Det speiler også samfunnets prioriteringer og verdisyn, som kan leses i skoleanleggenes arkitektur, innredning og utsmykning. Opplevs samfunnets skoleanlegg som nødtørftige, estetisk og kulturelt mindreverdige, viser det at samfunnet ikke har omtanke for den oppvoksende slekts ve og vel, og ikke tillegger stedet for læring og undervisning noen kulturell betydning.”

Skolemiljø fire fortellinger - Birgit Cold

Skolen er et sted som lett kan se brukt ut om man ikke har en bevissthet i forhold til materialers levetid og slitasje. Å velge materialer som holder seg over tid og tåler en del “røff” behandling kan være en løsning. Men jeg mener også at et valg av materialer etter kriteriet “det må tåle mye” resulterer i et hardt uttrykk på en skole. Og dette tror jeg også ungdom som går der vil føle. Jeg tror at bruk av materialer som uttrykker en viss “luksus” kan gjøre at ungdom i større grad vil ta vare på skolen sin.



I dag fikk jeg en hyggelig mail fra Asbjørn Nordbø i Sandnes kommune. Han kunne fortelle meg at Sandnes kommune hadde fått pålegg fra fylkeskommunen om å bygge en ny ungdomsskole på skoletomta i Bogafjell. Dermed er planprosessen snart igang. Det ser dermed ut at masteroppgaven min er mer reell en først tenkt.

Det blir spennende å følge med videre på hva en planprosess egentlig innebærer. Jeg har på dette tidspunktet ikke så mye kjennskap til hvordan en slik prosess foregår. Men jeg har blitt "flue på veggen" og regner med at både Asbjørn Nordbø og Rolf Åsbø vil gi meg siste nytt i saken!

Gleder meg til fortsettelsen!

Dagen derpå fikk jeg en oppklarende mail fra Richard Olsen - skolefaglig rådgiver i kommunen. Richard skrev følgende:

Fylket (Rogaland fylkeskommune) har ikke pålagt Sandnes kommune å bygge ungdomsskole på Bogafjell. Rogaland fylkeskommune har ingen ting med den saken å gjøre.

Derimot har Fylkesmannen i Rogaland - som statens tilsynsmyndighet - overfor Sandnes kommune påpekt hvordan bestemmelsen i opplæringsloven (§ 8-1) om elevenes rett til å gå på den nærmeste skolen, må forstås. Skolefaglig ansvarlig i Sandnes kommune er ikke uenig med Fylkesmannen i forståelsen av opplæringslovens bestemmelser. På bakgrunn av denne forståelsen har Sandnes kommune 2 valg i forhold til å dekke behovet for elevplasser på ungdomstrinnet i søndre del av kommunen:

1. Sandnes kommune kan utvide Lundehaugen ungdomsskole til en ungdomsskole med plass til rundt 1000 elever.
2. Sandnes kommune kan bygge ny ungdomsskole på Bogafjell med plass til inntil 540 elever. ( 540 elever tilsvarer (18 klasser med max 30 elever i hver klasse. Dette er det gamle statlige maksimumstallet for antall elever i en ungdomsskoleklasse. Sandnes kommune innførte på 90-tallet for sin egen del et maksimumsantall på 28 elever per klasse på ungdomstrinnet.)

I denne situasjonen foreslår rådmannen på skolefaglig grunnlag å velge alternativ 2. Begrunnelsen for dette er at det ikke finnes erfaringer i Norge med rene ungdomsskoler med 1000 elever. I dialogen med Fylkesmannen har Sandnes kommune fått avklart at kommunen ikke kan planlegge å bruke Høyland ungdomsskole for elever som ikke får plass på Lundehaugen ungdomsskole.

Etter en inspirerende prat med Birgit Cold på fredag opplevde jeg helt plutselig i helgen å få en spennende tanke som et stjerneskudd på himmelen.

Jeg har en stund nå vært på jakt etter et mål eller en modell som kunne være det ene grunnleggende for skolen. Jeg ser nå at jeg muligens har tenkt litt for pragmatisk i forhold til for eksempel pedagogikk.

Birgit satt meg på tanken av et uttrykk/ et element/ en følelse/ et tema som kunne legges til grunn for hvordan skolen utformes. Jeg liker tanken, fordi et bygg som utformes ut fra "gaten" blir noe veldig forskjellig fra "torget".

Tanken som slo meg i helgen var "møteplassen". Dette betyr at skolen utformes med spesielt fokus på at folk skal møtes. Dette må skje i ulike situasjoner; alene (å møte seg selv), som større eller mindre gruppe, som klasse eller som hele elevmassen ved skolen. I tillegg kommer andre brukere enn elevene. Man bør finne steder der det er naturlig å være i alle disse, om ikke flere.

Et annet fokus som jeg mener kan spille på lag med tanken om møteplassen er den pedagogiske tankegangen. Jeg vil legge opp til en skole det man kan lære seg hvordan man finner sin(e) personlige metode(r) for å lære. Dette betyr med andre ord en frihet til å velge ulike aktiviteter (ulike måter å lære på) i forskjellige rom. Det blir en utfordring å sy de ulike rom sammen slik at man tar hensyn til de mer private enerommene og de offentlige arealene der mange elever opererer sammen.

Jeg har de siste to dagene deltatt på Utdanningsdirektoratets nasjonale konferanse om skoleanlegg; "Skoleanleggskonferansen 2011 Fysisk læringsmiljø".

Det var en utrolig spennende konferanse å delta på i forhold til oppgaven min. Jeg har fått innsikt i nye måter å tenke skole på, politiske satsinger på skole, fallgruber i skoleutforming, flerfunksjonelle skolebygg, svensk perspektiv på skoleanlegg, baseskolen og diskusjonen om åpen eller lukket skole og mye mer...

Jeg har snakket med kommuneansatte og hørt hvilke utfordringer de står ovenfor, og jeg har sett hvor mange mennesker som viser interesse for at norsk skole skal bli bedre. Ennå viser det seg at det er lang vei å gå, i allefall hvis vi tar inn over oss hva Vidar Kvamstad forteller om resultatet av en undersøkelse av 12 nye og gamle skoler i Trondheim kommune.

Med mine "arkitektstudentbriller" har jeg sett hvordan lærere ikke innser at det kreves andre former for undervisning i utradisjonelle rom, og at ennå henger mye av de gamle metoder og måter å tenke skole på

igjen. Mer enn noe annet har denne konferansen belyst for meg - (som Stephen Heppell sa) BE BRAVE!

Tenk nytt - helt nytt! Spreng grensene som finnes i dag. Skap noe som er annerledes!

Det er meget interessant å innse hvor mange kommuner i Norges land som har et ønske om en bedre skole og befinner seg i en posisjon der ny skole snart skal planlegges og bygges.

**Jeg ser at vi arkitekter har en ekstremt viktig rolle inn i denne søken etter en ny og bedre skole.**

Jeg sier med andre ord ikke at man vil finne "den ene rette" skolen, men det blir viktig å lete etter retningen å gå med utformingen av skolen for å møte ønsket mange har til et skifte i norsk skole.

Etter det jeg har erfart til nå, - et punkt som også ble krystallklart på konferansen -, er at to felt er nødt til å jobbe på lag; arkitektur/utforming og pedagogikk/metodikk.

På konferansen ble jeg også mer klar over hvilket arbeid som ligger bak en god skole. Brukermedvirkning er mye brukt i skoleutforming. Det er også flere aktører som er med på å bestemme grunnlaget som skal legges for utformingen av en skole. Det kan være skoleeier, rektor, lærere, rådgivere, arkitekter, folk fra kommunen osv.

Disse menneskene former en basis for skolen, et grunnlag for hvilke verdier og hvilke mål skolen skal gjøre sitt ypperste for å nå. Det gjelder også ting som base eller ikke base, det gjelder pedagogikk, ulike partnere som kan samlokaliseres med skoleanlegget mm. Kreativiteten setter begrensninger.

I den forstand blir ungdomsskolen jeg utformer lite reell. Den basisen jeg legger til grunn er ut i fra hva jeg mener kan være positivt, og mitt perspektiv i forhold til den kunnskapen jeg har opparbeidet meg på området i løpet av høsten. Jeg opplever at jeg plukker fra flere forskjellige hold. Både fra det jeg har lest av pedagogikk, fra ting jeg hørte på denne konferansen, fra erfaringer om skole jeg hører av andre og

hvilke erfaringer jeg selv har av skolegang. Det hele blir en pakke, men jeg mener den kunne med høy sannsynlighet vært bedre om det var en sammensetning av flere aktører som hadde en interesse for akkurat denne skolen med på laget.

Selv om jeg mener dette er en viktig del jeg kunne ha brukt mye mer tid på, ønsker jeg jo heller å ta utgangspunkt i noe for så å finne et arkitektoniske svar. Det er jo tross alt det som er arkitektens rolle i utformingen av et skoleanlegg.

Det er mange begreper man kommer over når utforming av skolen bestemmes. Et av disse er BASEareal.

Hva er en base? Hva gjør en base?

Først og fremst har ordet base en noe militær klang. Og man kan relatere det til et avgrenset område. Betydningen i skolesammenheng handler det vel også om et avgrenset område. Slik jeg har forstått betydningen av baseskole handler det om at hvert trinn får en base. I hver base foregår undervisning og trinnet har tilhørighet til basen. Elever fra andre trinn bør ikke bevege seg inn på feil base.

Jeg mener base bygger opp under en tanke om å dele aldersgruppene på skolen. Basen blir en effektiv stopper for relasjoner mellom elever på ulike trinn, spesielt om hver base har sin egen inngang.

Både Rosenborg og Sverresborg ungdomsskole i Trondheim har fått baseareal. Ved Sverresborg er delingen gjort ytterligere klar ved at 8. klassingenes base ligger lengst unna 10. trinnets base.

Jeg spør meg selv; skaper ikke dette ytterligere grobunn for at

10.klassinger er skumle og "farlige", og at 8.klassingene må gjemmes bort fra disse "store" barna. Hvorfor skal man dele trinn så ekstremt? Er det ikke de samme elevene du 5 -10 år senere kan komme til å samarbeide med i arbeidslivet?

En kvalitet med baseareal mener jeg er den tilhørigheten basen gir. Men jeg mener også at det å ikke ha et baseareal kan gjøre at man føler mer tilhørighet til skolen som helhet og at man føler seg som en del av et større fellesskap.

Jeg mener at samfunnet vårt i dag bygger så mye på samarbeid mellom mennesker at det er på tide at også ungdomsskole-elever lærer seg å forholde seg til andre, som både er på samme alder og de som er et til to år yngre eller eldre enn dem selv. I bunn og grunn resulterer dette antageligvis i en basefri skole.

På Nasjonal skoleanleggskonferanse presenterte Vidar Kvamstad fra Trondheim kommune en fersk undersøkelse gjort på noen skoler i Trondheim. Grunnen til undersøkelsen var hovedsaklig å øke kunnskapen om det fysiske miljøets betydning for trivsel, læring og utvikling i skolen og å legge et grunnlag for nye mål og føringer for skolebyggene i Trondheim. Det ble utført blant 12 skoler der 4., 7. og 10. klassinger, samt lærere deltok. Fleksible (basearealer), åpne og klasseroms-skoler var representert.

Gjennom spørreskjema kommer følgende fram:

“Det er liten forskjell på elevenes opplevelse av læring og bruk av ulike undervisningsformer mellom ulike skoletyper”

Så på tross av at skolene er utformet for ulik bruk oppfattes dette ikke av elevene eller så praktiseres det ikke. Man skulle anta at en åpen skole *måtte* brukes på en annen måte enn klasseroms-skolene. Videre kommer det fram at:

6 av 10 finner steder hvor de kan konsentrere seg om arbeidet. Likevel opplever 5 av 10 å bli forstyrret

av andre elever når de jobber, dette helt uavhengig av skoletype.

Elevene sliter altså med å finne steder å arbeide utforstyrret.

Det hevdes også, sjokkerende nok:

Skolene oppleves som best tilrettelagt for tavle/smartboard, uavhengig av skoletype.

Dette var en uttalelse fra lærernes spørreskjema og vitner om at lærerne ikke ser muligheter for bruk av de forskjellige rom. Kan en forklaring i bruk fra arkitektens side være en løsning? Eller en brainstorming blant lærerne før skolen tas i bruk?

Undersøkelsen trekker opp noen utfordringer ved nye skolebygg:

- Videre utvikling av arbeidsformer med større elevaktivitet rundt læringsprosessen
- Hvordan kan vi øke kompetansen rundt dette - det skjer ikke bare ved fysisk tilrettelegging.

Dette sier meg mer enn noe annet at arkitektur og pedagogikk må spille på lag i skolen og at dette er vesentlig for at en skole skal være god og funksjonell.

Men henger pedagogikken litt etter?

Det er utrolig mange aspekter ved utforming av skole!

Jeg har på morgenvisten nå prøvd å oppsummere litt av alt jeg har vært innom foreløpig. Noe som resulterte i en forvirrende lang liste. Om jeg skulle prøve å kategorisere alle punktene kommer jeg til følgende:

Elevers opplevelse av hvordan de mestrer skolen.

- lærelyst, motivasjon
- å bli opplevd som viktig/verdsatt
- tilhørighet
- lære hvordan man kan lære best
- nysgjerrighet

Om læring og hvordan man lærer?

- læring er individuelt
- elever lærer forskjellig
- variasjon
- aktivitet
- prosjekter
- opplæring i hvordan bruke et bygg
- forståelse og kunnskap
- å lære av hverandre

Sosiale forhold ved skolen.

- lærer / elev
- elev / elev (på samme & ulike trinn)
- ta vare på hverandre
- lære seg selv å kjenne
- voksne / ungdom -> voksne

Hva en skole bør være.

- tilrettelagt (Norsk lov!)
- "Fantasisamfunnet?"
- i stadig utvikling
- "Jawdropping"
- samlokalisert med andre aktører
- inspirerende
- deltagelse
- tidløs
- aktiviserende

Ny tankegang om skole/  
skolestruktur.

- teknologiens inntog
- lærerens rolle; flat struktur
- lydighetskultur til ansvarlighetskultur
- pedagogikk og skoleanlegg nært knyttet til hverandre
- utdanning som et middel for å skape en bedre verden
- skape en bedre skole
- Ken Robinson
- Stephen Heppell

Skolen som bygg

- Rammer rundt en menneskelig aktivitet
- hvor gjør man ulike aktiviteter, og hva krever disse
- størrelse
- ulike soner (privat/offentlig)
- skolens hjerte?
- base, åpen, lukket?
- læringsarena

Jeg har nettopp sett en episode av Puls sendt for noen dager siden. Vi hører blant annet om gutten Marius som har slitt seg gjennom 7 år på skolen. Han klarer ikke skrive ordentlig, mister motivasjon og sliter med lekser. Når alt håp øyensynlig er ute finner lærer i samarbeid med foreldrene ut at Marius har en ufrivillig risting i høyre hånd. Etter 5 minutter hos en person i PPT finner de løsningen på Marius' skriveproblem. Han kan ikke skrive, han må bruke pc som erstatning for blyanten i hånden. Livet til Marius forandrer seg radikalt. Han opplever mestring og skriver en side ekstra på leksene fordi han har lyst!

Denne historien er nok ikke ulik mange andres. På en måte er det en skremmende historie, og på en annen måte relaterer man seg til guttens lettelse.

Videre i episoden hevdes det at løsningen på problemer i skolen ofte kan være spesialundervisning. Men mangelfull kvalitetssikring gjør at tilbudet kan forbedres mye.

Jeg spør; kan ikke hele skolesystemet reorganiseres eller tenkes på en annen måte så

spesialundervisning bakes inn i vanlig undervisning, og man ikke trenger å få stempelet som spesiell for å få tilrettelagt undervisning?

Thomas Nordahl er professor i pedagogikk ved Høgskolen i Hedmark. Han uttaler følgende:

"Dagens system fungerer så dårlig og har fungert så dårlig i så mange tiår, at det er behov for radikale endringer, eventuelt at dagens system avvikles som det er i dag!"

Det er tydelig at flere ønsker å få en endring i norsk skole. Men hvem skal stå i spissen? Og hvem skal lage et nytt system? Hvem kommer til å holde på det gamle og hvem åpner armene for et nytt? Hvilken rolle vil arkitekturen spille med et nytt system?



Beate Aske Løvteit fra Norconsult bringer et meget interessant poeng på banen. Og jeg tror jeg tar det nært til meg fordi jeg opplever virkeligheten rundt meg på den måten hun forteller.

Hun snakker om hvordan samfunnet rundt oss gjennomgår (har gjennomgått) en endring. Vi har lenge hatt en såkalt lydighetskultur, som handler om produktiviteten i industrisamfunnet. Her er det flere ord som kan ramses opp, men kjerneord er ro, orden og disiplin. Dette gav et svar på hvordan skolene våre ble utformet. Med sine strenge klasserom og korridorløsninger. Dagens samfunn er et annet, vi har idag en

ansvarlighetskultur. Den støtter opp under kunnskapssamfunnet der samarbeid, ansvarlighet og fellesskap er viktige forutsetninger for å komme framover. Dessverre, i skolesituasjonen, ser denne endringen i samfunnet ikke ut til å ha fått et nytt arkitektonisk svar.

Hvordan kan en lydighetskskole, der dens kjerneord ligger til grunn, på en god måte formidle vårt nye samfunn og lære bort samarbeid, ansvarlighet og fellesskap?

Jeg tror absolutt vi trenger et annerledes arkitektonisk svar på en ansvarlighetskultur-skole enn en lydighetskultur-skole!

## Barnet og skolen...

Norconsult 

### Lydighetskulturen

Industrisamfunnet:

hierarki \_\_\_\_\_  
 rollebetinget autoritet \_\_\_\_\_  
 makt \_\_\_\_\_  
 ordre \_\_\_\_\_  
 belønning og straff \_\_\_\_\_  
 lydighet og tilpasning \_\_\_\_\_

### Ansvarlighetskultur

Kunnskapssamfunnet:

relasjoner \_\_\_\_\_  
 personlig autoritet \_\_\_\_\_  
 tillit \_\_\_\_\_  
 dialog \_\_\_\_\_  
 samarbeid \_\_\_\_\_  
 indre ansvarlighet \_\_\_\_\_

**RO ORDEN DISIPLIN**

**SAMARBEID ANSVARLIGHET FELLESKAP**

“we should by now be designing for creativity not for productivity.”

“Learning Environments of the Future steering committee: drivers...draft interim report” - Stephen Heppell

“Perhaps as a result of this lack of communication of current education’s exceptional outcomes, schools also report that planning for more radical school designs often face local opposition as local communities want a “traditional” school. Again, this lack of understanding of current and future learning needs acts as a brake on design; it is hard to imagine a community wanting, or insisting, on a ‘traditional’ dentist for example. Communities, in general, have been much more radical in their ability to absorb changes in their retail and shopping lives than in their schools.”

Stephen Heppell var en av talerne på Nasjonal skoleanleggskonferanse og gav et meget engasjerende innlegg. Han har rettet sin fulle interesse mot morgendagens skole og hvordan denne ser ut.

Han har flere prosjekter i flere deler av Verden og har på denne måten sett i praksis hvor veien til den nye skolen peker seg inn. Et eksempel han trakk fram var fra Kina - der

industriell læring har dominert lenge, men som nå forandrer seg til “learning to learn” og “teach less so we can learn more”.

Det kommer fram fra foredraget hans at lærer-rollen er i den største endringen. Den innehar ikke lenger et enslig formidlings aspekt, nå skal lærer og elev lære sammen. Eller man ser flere lærere med ulike roller for en større gruppe elever. Der en lærer får rollen som leder, en som hjelper og den siste som inspirator.

Samtidig som dette rollebytte for læreren, skal elevene lære av hverandre og ta vare på hverandre i mye større grad enn i den gamle skolen.

Stephen Heppell og også Ken Robinson, stresser dette med å gjøre det man vil av hjerte og sjel vs. å gjøre det man blir bedt om. De tror på en undervisning som begynner med nysgjerrighet og interesse.

Sist uke ble det en del oppsummering for min egen del. Dette trigget av midtsemester-presentasjon. Det tvingte meg til å samle tanker og vite hvilket utgangspunkt jeg former skolen ut i fra.

Det handlet om hvilke tanker jeg har i forhold til tomta, som kommer ganske klart fram i analysen. Spesielt i forhold til delen som jeg har kalt opplevelses-analyse. Der er det vesentlige ting med skogen som jeg ønsker å uttrykke inn i skolen.

Mens punktet ovenfor representerer sted og stedsforståelse, så handler neste punkt om hva jeg ser på som en god skole. Hva er en god skole og hva er dens mål? Hvordan lærer man best og er skolen som den er tenkt i dag bra nok? Mye tyder på, spesielt dette med samfunnsendringen de siste år, at skolen som vi kjenner den i dag ikke er bra nok. Den mister mange elever på veien, og tiltak som Ny giv (et tilbud om "spesialundervisning" til elever som sliter) koster samfunnet mye. Hva skal til for at dette ikke blir en utgift som samfunnet år etter år må ut med? Er det på tide med en ny skoleform?

I min presentasjon på midtsemester gjør jeg meg to konklusjoner;

Jeg har arbeidet med en "ny" pedagogikk. Den bygger på ting jeg har lest og hørt, og jeg vil nok si at den antageligvis eksisterer noen steder allerede i dag. Om den formen er den beste hevder jeg ingenting om, men jeg ser at den har mulighet til å løse noen problemer vi står overfor i dag. Som hovedsetning handler den om følgende:

Jeg vil utforme en skole der elevene utfordres til å finne sin måte å lære best på gjennom å ha et spenn i aktiviteter og måter å lære på. Den romlige konsekvensen av dette mener jeg er en variasjon i rom som gir gode muligheter for ulik aktivitet.

Den andre konklusjonen handler om et helhetlig konsept for skoleutforming. Jeg vil utforme skolen med spesielt fokus på at folk møtes i ulike situasjoner. Som omtalt før kaller jeg dette konseptet for "møteplassen".

Jeg har de siste dagene tenkt mye over hvilken retning innenfor pedagogikk jeg med mitt standpunkt i oppgaven "tilhører". Men det jeg kanskje har landet på er at det ikke nødvendigvis er viktig å "høre til" noen plass.

Ved å skape den forskjellen i rom som jeg tenker å gjøre, kan kanskje flere pedagogiske retninger brukes?

Jeg vil nok si at jeg kommer for kort i forhold til pedagogikkens enorme verden til å gi et godt svar på det. Og selv om jeg har lest en del om pedagogikken og har erfaring fra 20 år med undervisning er ikke det dermed sagt at jeg vet det riktige svaret. Men jeg har gjennom min modell prøvd å finne løsninger på noen problemer som man ser i dag.

Min pedagogikk for skolen er dermed et resultat av det jeg har lest, det jeg har erfart, det jeg har sett på tv (blant annet på Blanke ark), det jeg har hørt på skoleanleggskonferansen, de menneskene jeg har snakket med om skole, det noen utenlandske forkjempere for forandring i skolen sier og ikke minst; det samfunnet jeg lever i.

En ting jeg har undret veldig over er hvordan læring på skolen baserer seg veldig på å finne det riktige svaret. Dette, vil jeg kanskje hevde, i sterk motsetning til samfunnet generelt. Vi læres opp til å se det ene svaret i boksen, mens samfunnet krever av oss at vi skal se utenfor den.

Det riktige svaret skal ofte tvinges ut av elevene ved prøver. Det jeg har en følelse av at mange elever sliter med, er å innse at det ikke er resultatet av prøven som nødvendigvis er det viktigste. Det er jo kunnskapen som allerede er lært før prøven som er viktig.

Einar og Sidsel Skaalvik skriver i sin bok "Motivasjon for skolearbeid" om motivasjon, mestring og elementer som påvirker hvordan skolehverdagen utarter seg for den enkelte elev. Med for mye fokus på å gjøre det bra på en prøve, overskygges hovedpoenget; at læring er for læringens del, ikke for resultatet.

Skaalvik bruker uttrykk som

#### 1. Læringsorientert målstruktur

"En læringsorientert målstruktur vil si at skolen legger vekt på kunnskap og forståelse, på individuell forbedring og på innsats. Elevene hjelpes til og oppfordres

til å sette individuelle mål eller mål for gruppearbeid, og deres resultater vurderes i forhold til målene (mestring) og tidligere resultater (forbedring og utvikling)."

#### 2. Presentasjonsorientert målstruktur

"En presentasjonsorientert målstruktur betyr at skolen legger størst vekt på resultatene, at elevenes resultater sammenlignes med resultatene til andre elever og med resultater i andre klasser og skoler. En slik målstruktur særpreges av at læringsprosessen, for eksempel samarbeid, innsats og strategier for problemløsning, verdsettes i mindre grad enn selve resultatet."

Ut fra undersøkelsene i boka konkluderes det med at elever fra 4. til 10. trinn finner skolen mindre læringsorientert, og mer prestasjonsorientert.

"De opplever med andre ord at skolen og lærerne legger stadig mindre vekt på framgang og forbedring, og stadig mer vekt på resultatene sammenlignet med resultatene til andre elever ved samme skole eller andre skoler.

I resultatet av analysen hevdes blant annet følgende:

“Jo mer elevene opplever skolens målstruktur som læringsorientert, jo mer støttende opplever de at lærerne er, jo høyere innsats yter de, og jo mer benytter de hjelpesøkende atferd når det er noe de ikke forstår. Vi tolker disse resultatene som en bekreftelse på at skolen vil få det mest adekvate læringsmiljøet hvis den utvikler en læringsorientert målstruktur.”

Undersøkelsene som legges til grunn for analyse og konklusjoner ble gjennomført i mai/juni i 2010. Det var bortimot 9000 elever som deltok. Den gir en pekepinn på hva elever ønsker i skolen og hva som må til for å skape en god skole.

Jeg vil bare nevne noen flere punkter i boka som presenteres i delen forfatterne har kalt Konklusjon og drøfting.

Oppsummert viser undersøkelsen at elevenes motivasjon, innsats og hjelpesøkende atferd er størst når:

- undervisningen er tilpasset og elevene opplever mestring,
- elevene opplever lærerne som støttende
- elevene opplever miljøet som læringsorientert.

Forfatterne setter opp en liste med anbefalinger om pedagogisk praksis, men fremhever at mange forhold spiller inn når det er snakk om motivasjon hos den enkelte elev.

“De tiltakene som peker seg ut på grunnlag av denne undersøkelsen, er:

- Økt satsing på faglig tilpassing

Dette medfører differensiering, men ikke dermed sagt det motsatte av fellesskap. Faglig tilpassing kan sees på som en forutsetning for følelsen av å være en del av skolefellesskapet.

- Gi lekser innenfor elevenes mestringssone

Tilpassning til nivå er her essensielt. For vanskelige lekser gis opp, med for lette lekser mistes arbeidslysten.

- arbeid for å fremme en læringsorientert målstruktur

Nasjonale og internasjonale prøver må ut!

- Arbeid med å utvikle et godt lærer-elev-forhold.

Opplevelse av å bli sett og at læreren ser innsats, fremgang og forbedring er vesentlig.

Jeg har lest litt mer om pedagogen Dewey som har blitt referert til av Erling Lars Dale. Han skriver følgende:

Ting er ikke ting i seg selv, men ting i en kontekst. I dette ligger at personer kan ha ulike oppfatninger av ting. Gress kan for eksempel representere forskjellige ting hos ulike personer; noe å falle på for å unngå skader (fotballspilleren), noe vakkert man kan ligge på (romantikeren), et ork (den overarbeidede tobarns faren som må klippe det) osv. I dette trekker Dewey inn subjektet og den subjektive oppfatning. Med andre ord:

Det vi persiperer kan være forskjellig fra person til person, altså en oppfatning som må ha konsekvenser for vår forståelse for læring og utvikling.

(Dale, Erling Lars. 2001:43)

Om dette knyttes opp mot undervisning vil det da være plausibelt å hevde at all undervisning burde tilrettelegges for den enkelte. Hvert eneste menneske har en egen oppfattelse. Og oppfattelsen vil styre hvordan vi lærer oss ting, og utvikler oss.

Dewey har en tanke om at hvert enkelt individ lærer personlig og at denne læringsprosessen foregår i et stadig samspill med det som befinner seg rundt individet.

Disse tankene støtter jeg meg til. Og det er derfor jeg tror det er så viktig for elever i ungdomsskolen å bli bevisst på hvordan de lærer best.

Magasinet Tekna, utgave nr 4 2011.  
Tema: Realfag i skolen.

Nok et medium tar opp temaet som jeg jobber med. Det er utrolig inspirerende at jeg knapt trenger å åpne avisa eller slå på radioen før temaet skole lyser mot meg. Jeg kjenner det er et tema som engasjerer meg veldig, samtidig som det er et tema som stort sett alle har en mening om.

Kunnskapsministeren blir blant annet i magasinet stilt spørsmålet:

“Hva mener du kjennetegner en slik god realfagslærer, Kristin Halvorsen?”

- En god lærer er en som kan faget sitt godt og viser at hun synes faget er viktig. Så må læreren ha et bredt repertoar av arbeidsmåter som kan gi en variert og godt tilrettelagt opplæring som motiverer og gir lyst til å lære. Videre må læreren kunne skape et klima for læring blant elevene. Elevene driver hverandre og er hverandres lærere i en godt fungerende klasse, sier Halvorsen.”

Kanskje det å være klar på at elevene må ta ansvar selv fra starten av, kan gjøre at de tar det og at det gir resultater. Jeg tror det er viktig at lærere og ledelse ved skolen forstår kraften som ligger i elevene, og hvordan de kan påvirke hverandre.



Magasinet Tekna, utgave nr 4 2011.  
Tema: Realfag i skolen.

Finland er et land som scorer meget høyt på PISA testene. Tekna har tatt turen dit. Det kommer fram visse forskjeller til det norske skolesystemet. For å nevne noen er utdanningen av lærere i Finland universitetsbasert og det kreves en mastergrad for å være lærer. Opptaket til lærerutdannelsen er et av de vanskeligste å komme inn på, noe som kanskje gjør at statusen til læreryrket er høyere i Finland.

Et annet punkt handler om spesialundervisning. PISA-general Marit Kjærnsli uttaler:

“Jeg tror vi bruker begrepet spesialundervisning veldig forskjellig. I Finland settes det inn ressurser med én gang en elev har et faglig problem. Dette starter de med allerede de første skoleårene. Her i Norge er det mye som tyder på at man “venter og ser”. Hvis et vedtak om spesialundervisning må gjennom mange instanser, kan det ta lang tid før eleven får hjelp.”

I samtale med eleven Arno kommer det fram at det norske systemet bare underviser i to realfag, matte og naturfag. Arno blir overrasket.

“Noe av det jeg liker best med skolen, er at vi kan velge hva vi vil ha mye av. Blant realfagene kan jeg velge mellom biologi, fysikk, kjemi, geografi og matte.”

Også undervisningsåret legges opp annerledes enn den norske. I Finland deles skoleåret opp i flere perioder. Valgfriheten innenfor hver periode er ganske stor og opp til hver enkelt elev.

Det er nok ikke noe som er et fasitsvar for å skape gode resultater ved en skole. Selv om det ble prøvd hardt å finne det på 60-70 tallet, uten hell. Det ble slått fast at for mange faktorer spilte inn. Derfor kan vi heller ikke si at vi må gjøre som finnene. Vi må innse at finnene har funnet en metode som passer for dem og at det derfor kan være interessant å se forskjellene mellom norsk og finsk system.

Magasinet Tekna, utgave nr 4 2011.  
Tema: Realfag i skolen.

Nok en artikkel i Teknas magasin nr 4 er interessant!

Denne gangen handler det om "Fremtidens klasserom - der ingenting er normalt."

Kautokeino ungdomsskole er med på et pilotprosjekt som en del av satsningen til Senter for IKT i Utdanningen.

Stimulering til bedre bruk av data og teknologi blant lærere og elever er målsettingen med prosjektet.

"Klasserommet er moderne også i design. Ingen møbler er faste. Alt kan flyttes rundt og bygges om slik elevene ønsker selv. - Vi opplever at elevene blir rolige i dette rommet. De finner seg fort til rette i de utradisjonelle omgivelsene."

...forteller Øystein Nilsen fra senteret.

Elevene jobber i team og er med på digital hinderløype. De jobber med moderne teknologi for å løse dagens problemstillinger. Kommunikasjon og lagarbeid står også sentralt i arbeidet.

Teknologi tror jeg er et meget viktig punkt i undervisning i fremtiden.

Grunnleggende ferdigheter også i data er noe som blir mer og mer vanlig. Barn og unge går fremfor voksne med sin nysgjerrighet over hvordan nye elektroniske dupperinger fungerer.

Ennå har ikke den norske skolen sett ressursen som ligger i teknologi. Jeg tror (som Stephen Heppell er inne på) at teknologi blir ekstremt viktig i skolen i fremtiden, og at vi må våkne fra "det er ikke lov å ha på mobilen i timen" til å bruke den aktivt i læringsprosesser.

Er fleksibilitet bedre enn nagling til en bestemt funksjon?

Fagene i ungdomsskolen i dag er som regel ti fag:

1. Mat & helse (heimkunnskap)
2. Design og håndverk
3. Gym
4. Matte
5. Norsk
6. Samfunnsfag
7. Engelsk
8. Natur og miljø (naturfag)
9. Musikk (dans og drama)
10. Valgfag

5 - 6 av disse fagene krever spesielle tilpasninger av rommene de undervises i. Men hva med resten? Jeg spør meg selv; hadde man blitt mer motivert til å lære matte i et rom som er utformet og dekorert til å være et matterom?

På en måte så mener jeg at det kunne være det. Men på en annen side har jeg også tro på at det da antageligvis ikke hadde blitt brukt til så mye annet enn matematikkundervisning. På denne måten ville kanskje rommet stå tomt, selv om det som rom i seg selv kunne vært benyttet av et annet fag.

Kanskje det for engelsk og norsk kunne ha eksistert et språk-rom?

Men, i oppgaven min sier jeg jo at vi alle lærer forskjellig og at vi kan i utgangspunktet lære overalt. Mitt mål er jo at "Sigurd" skal finne sin metode å lære best på. Det vil kanskje bety at han i engelsktimen vil sitte alene og benytte seg av data og lære gjennom et øvingsprogram, mens i mattetimen ønsker han å jobbe sammens med kompisen sin "Roger" i et rolig avlukke.

Dette resulterer i at hvis man spikrer funksjonen, motstrider det litt tanken på at man lærer overalt, uavhengig om rommet er godt tilpasset et fag eller ikke.

Og kan man ikke for eksempel lære matte på kjøkkenet. Eller lære engelsk ved å synge en engelsk sang?

Utrolig inspirerende dag!

Har sett presentasjon av 6 masteroppgaver gjennomført av 10 studenter og deltatt på paneldebatt deretter. Prosjektene drar fram aspekter ved det å være arkitekt på flere nivåer. På den ene siden å være prosjekterende - å skape omgivelser, rom og bygg, og på en annen side være en del av et samfunn og ta standpunkter som vitner om verdier og holdninger innenfor faget i forhold til dette samfunnet.

Å gå på skole gjør at man ofte suger til seg det lærere står for eller det de fremhever. Men det handler også om å finne sine egen standpunkter og energier. Sånn sett er det kanskje viktig at man har et mangfold av standpunkter å forholder seg til, slik at man ser ulike meninger om ting. Dette gjelder muligens på høyere nivå enn ungdomsskole, men kan der i større grad handle om undervisningsmetoder, måter å fremstille faglig stoff og det å gi elevene litt frie tøyler.

Hvor ofte opplevde man ikke (iallefall i min tid på ungdomsskolebenken) at de mest "spenstigste" fremføringene brukte overhead!?

Er det bevis på redsel for å gjøre noe galt? Jeg nekter å tro at elever på ungdomstrinnet ikke har større kreativitet enn det! La de rappe det, eller tegne det, eller lage teater av det. Slipp dem løs!

La energien komme fram!!  
La ungdommen finne sæ sjæl!

Jeg har vurdert tomten min en god del fram og tilbake. Klossemodelleringen har gitt meg en god del reaksjoner i forhold til tomta. Jeg tenkte lenge at jeg skal lage en skole i skogen. Og har i den forbindelse stusset over hva det egentlig vil si. En ting er hvordan skolen i seg selv vil forandre skogen. Det må til et ganske stort inngrep for å bygge denne skolen, men det ligger også litt i reguleringsplanen for Bogafjell at dette blir tilfellet. Den diskusjonen kan jeg ta på et senere tidspunkt.

Først og fremst blir dette en skole i et landskap. At den reagerer på kurvene i landskapet og på samme tid skaper kvaliteter som kan oppstå mellom bygget og landskapet. Hvordan kan bygget berike naturen og omvendt?

Det at skolen ligger i en skog tror jeg også kan berike skolen. Men mer enn at dette er en skole i skogen tror jeg skogen kan være en inspirasjonskilde til elementer i utformingen. Kan enkelte elementer med skogen fremheves av skolen?

I analysen trekker jeg fram ting ved skogen som man kanskje skjelden har en opplevelse av. Kan skolen være med på å fremheve noen av disse? Vil ikke for eksempel en horisontal bygningskropp fremheve skogens vertikalitet?

Det er lett å gå seg litt vill i begreper og uttrykk. Hva man sier handler også om fremstillingen av arkitektur. Og ikke minst hvilke assosiasjoner ord og uttrykk gir andre mennesker. Jeg opplever at jeg ønsker å uttrykke en ting, men misforstås ved å bruke uttrykk som andre har andre tanker om. Man kan merke at det er lettere å kommunisere om arkitektur med andre arkitekter, enn "den vanlige mannen i gata". Det er noe vi som arkitekter må ta litt inn over oss. Hvordan fremstår arkitekter i snakk om arkitektur?

William Kilpatrick var en av John Deweys "disipler". Han var også skaperen av det vi i dag kaller prosjektmetoden.

Kilpatrick hevdet at læring er erfaring. "We learn what we live." De erfaringer vi høster, de tanker, følelser og opplevelser vi gjør oss eller får, er i seg selv læring. Læringen skulle også være nyttig og opplevelsen av å trenge det man lærte senere, ble fremhevet. Hvis all denne læringen kunne foregå i en naturlig kontekst, hevdet Kilpatrick det ville gjøre at elevene lærte mer. Han stresset også at man lærer mer en en oppgave man har å løse; óg nysgjerrighet, utholdenhet, å like et fag for å nevne noen. Dette hevdet han videre at ville resultere i at "læreren må regne med at de personlige opplevelsene hos elevene kan være vidt forskjellige".

Mye av de tankene som ligger til grunn for utdanningen vår i dag har sitt utspring fra tidligere pedagogiske modeller.

Fagdelling, organisering, aktivitet og interesse, elevens initiativ, tilpasset opplæring på hver elevs eget nivå, gruppeaktivitet, lærerens rolle som formidler vs

tilrettelegger og til slutt teamarbeid er punkter i 4 "utviklingsprosjekter" eller pedagogiske retninger som har bidratt til utformingen av skolesystemet slik vi kjenner det i dag. Disse er Kilpatricks prosjektmetode, Helen Parkhursts Dalton-plan, Charlton Washburnes Winnetha-plan og Trump-systemet av Lloyd Trump.

Alle bygger på reformpedagogikken, og har etter min mening viktige elementer. Jeg har her trukket fram Kilpatricks tanker. Han fremmet også interessedoktrinen: - Erfaringer må skapes ved at eleven investerer interesse. At eleven har en aktiv innsats/deltagelse er vesentlig.

Aktiv innsats krever både noe av eleven selv, men også av den som lærer bort eller er tilrettelegger. At begge parter er klar over sitt ansvar i denne dansen tror jeg er meget viktig.

Det å verdsette selve læringen er viktig. At elevene forstår at det ikke er ALT å få et svar med to streker under svaret.

Bør fokuset være på hvordan arkitekturen ser ut, eller på hva den gjør?

Dagens spørsmål.

Jeg tror det skal få lov til å henge litt i luften. Uten å finne svaret. Om det i det hele tatt finnes ET svar.

Inspirasjon fra nok et TED - foredrag.

Denne gangen av læreren Diana Laufenberg med tittelen

“How to learn? From mistakes.”

Diana forteller om sine opplevelser med unge mennesker som utfordres på andre måter enn tradisjonelle.

Hun belyser i forkant at man i tidligere generasjoner måtte gå til skolen for å få informasjon vs i dag da informasjonen er rundt deg; i lomma, på laptop osv. Så hvorfor skal barn gå til skolen i dag? Ikke for (som tidligere) å få informasjon i allefall. Så hva skal skolen være i dag?

Her er noen utdrag fra hennes tale:

“The things that kids will say when you ask them, and take the time to listen, is extraordinary.”

(...) what do you do when the information is all around you? Why do you have kids come to school if they no longer have to come there to get the information?”

“(…) the absolute wrong thing to ask, to tell kids to never be wrong. To ask them to always have the right answer doesn't allow them to learn.”

“(…) [kids and their teacher] spent an hour talking about the learning process, because it [the task] wasn't about whether or not it was perfect, or whether or not it was what I [the teacher] could create; it asked them to create for themselves. And it allowed them to fail, process, learn from.”

“(…) failure is instructional”

Hun oppsummerer sine tanker med å si at fokuspunktene må være:

experiential learning

student voice

embracing failure



Lærer vi å takle **livet**, på skolen?

Den siste tiden har jeg på grunn av sykdom i familien tenkt litt på det. Har jeg lært noen plass å takle slike situasjoner?

Er jeg flink til det?

Hva har jeg å stille opp med?

Setter man for lite pris på gode egenskaper ved elever som kommer fram i ulike situasjoner?

Tar man i skolesammenheng i det hele tatt hensyn til at man kan ha andre ting å stri med utenfor skolen? Lærer man noen plass om det?

Påvirkes vi ikke av alt som er rundt oss? Skole, familie, venner?

Hadde man sett anderledes på det om det ikke var en konkurranse mellom enkeltindivider, men en felles fremgang for alles vedkommende?

Å lære å ta vare på hverandre.

Å lære å ha respekt for hverandre.

Å lære hvordan man støtter andre mennesker når de har det vondt.

Hva verdsetter vi?

Opplever elever dette i ungdomsskolen?

Når man arbeider med skole og arkitektur er det et navn som bør nevnes. Alf Howlid har blant annet vært mer eller mindre ansvarlig for Skolebyggprisen. Jeg kom over en artikkel skrevet av han i Byggekunst nr 6 i 2003. Tittel lød som følger; Skolen - en produksjonsenhet eller et møtested for livsutfoldelse?

Han skriver om en klasseroms-pedagogikk som står for fall og en endring i organisasjon og fysisk miljø. Reformvinden hevder Howlid kommer fra Sverige, med Skola 2000 som ledende konsept. Han refererer Alfred Oftedal Telhaug som sier:

“De (elevene) skal arbeide selvstendig, i første rekke med prosjekter. Dette innebærer at lærerens formidlingsoppgave reduseres til et minimum. Læreren skal i stedet fungere som en prosessstekniker, det vil si som en ekspert på planlegging, veiledning og rettleiding. Læreren skal forlate kateteret og i stedet vandre omkring blant de arbeidende elevene for å kunne tre til der hvor det spesielt trengs.” Howlid responderer med en spennende sammenligning:

“Vårt moderne næringsliv vil nok si at her ser vi endelig tegn til en fremtidsrettet skole. En slik skole vil til forveksling ligne på en dynamisk kunnskapsbedrift, f.eks et designerfelleskap, hvor det legges vekt på varierte arbeidsformer i et landsbyaktig kontormiljø, tilrettelagt for flere ulike læringsprosesser.”

Det kan være mye spennende å hente fra store firma som rendyrker sine

lokaler slik at miljøet oppleves som det som på voksent nivå kalles innovasjon/innovativt, mens det i skolen omtales som inspirasjon. Sant skal sies er det vel en og samme ting?

Erlend Sunde har i sin artikkel “The new Office Space”, om innovative kontorer og deres organisering skrevet:

“As Steven Johnson writes in his book *Where Good Ideas Come From: Innovation* (what most companies in some form are seeking) is fundamentally social. And a good idea is not personal; it's a network. And it's not that the network itself is smart, it's that individuals get smarter because they're connected to the network.”

“What it boils down to is a multitude of options to fit a multitude of tasks for highly specialized employers. The element of choice is very present, and the aim is, as previously stated, to lower social barriers and give people the feeling that they can interact in an uncomfortably way, like the neighbour across the street back home, who you don't really want to become your new best friend, but which is nice to have when you need to lend his high-tech drilling machine.”

Kan vi tenke en ny skole på samme måte? Eller kan skolen omorganiseres slik at kommunikasjon mellom mennesker er et av de viktige aspektene?

Som regel trenger man å ta et steg tilbake for å kunne diskutere hva man driver med. Og for å forstå hvilken retning man skal stake seg ut. Naturlig nok må jeg da gå tilbake til problemstillingen:

Jeg ønsker i min masteroppgave i arkitektur å prosjektere en ungdomsskole, med fokus på å undersøke hvordan skolens utforming kan inspirere til ulike former for læring.

Prosjekteringen er på dette stadiet godt i gang. Jeg merker at det er en ganske så annerledes skole jeg utformer nå enn det jeg kanskje trodde jeg ville ha i begynnelsen av arbeidet. Jeg liker det, fordi det antageligvis betyr at den kunnskapen om skole og læring jeg har tatt til meg, har gjort at jeg har valgt annerledes enn jeg ville ha gjort i utgangspunktet.

Jeg innser at forrige setning gir et svar på et spørsmål jeg tenker på - jobber jeg med det jeg sa jeg skulle jobbe med?

Jeg har innsett at problemstillingen min hentyder til at jeg kan finne ett "rett" svar på undersøkelsen. Å forstå at det ene svaret ikke finnes har også vært en del av utviklingen i

oppgaven.

Det har resultert i at mitt ståsted i forhold til utdanning og skole kommer sterkt fram. Det er mine meninger om skole som kommer fram, likevel er det nok mange før meg som har ment noe av det samme som jeg mener.

Det vanskeligste er å håndtere dette med læring. Fordi man ikke kan si så mye om akkurat hvordan man lærer. Det vi kan si er at det å lære er noe personlig og at hver enkelt av oss lærer i ulike situasjoner. Man kan lære mens man sitter på bussen, eller ved å lese en bok i godstolen hjemme eller mens man leker eller spiller dataspill på pcen. Og dermed finnes det ikke et svar på rom som man lærer best i heller. Men som jeg har gått nærmere inn på så kan man se på konstellasjoner man lærer best i. Om man arbeider best alene, eller i gruppe, om man sitter stille ved en pult eller om man er aktivisert. Og disse ulike gruppesammensetninger krever ulike romlige løsninger.

Det er denne forskjellen jeg tror skolens utforming bør inspirere til.

Dagens Stavanger aftenblad:

“Åpent og inspirerende”

og i brødteksten står det følgende:

“Åpne løsninger egner seg ikke for læring, mener kritikerne. Som leder for Jåttå videregående skole, en skole med moderne utforming, vil jeg påstå at det ikke stemmer.”

Det er rektor Tove Vatsvåg Nylund som uttaler seg om skolestruktur og Jåttå vgs. Videre hevder hun:

“Det er viktig å forstå sammenhengene mellom organisasjon og arkitektur, eller omvendt. Erkjennelsen av at de fysiske omgivelsene har sterk innvirkning på arbeidsmåtene, det være seg i skole eller annen sammenheng, er blitt sterkere og klarere i seinere år.

Teksten som er skrevet viser en bevisst rektor som har sett konsekvensene av et samspill mellom arkitektur og pedagogikk/organisering. Noe jeg personlig mener er essensielt for å kunne skape en god skole.

Idegrunlaget for skolen skulle handle om inkluderende læringsmiljø, endrede arbeidsformer og individorientert opplæring. Skolen skulle “gi muligheter for ulike typer læring” og har i dag en miks av rom - åpne arbeidslandskap, klasserom, amfier osv.

Etter bortimot fire år på skolen konkluderer rektor Nylund med at skolen fungerer slik som den er tenkt:

Allerede etter kort tid så vi at byggets utforming påvirket lærernes tenkemåte: nå kunne de ikke lenger legge opp undervisningen ut fra tradisjonell klasseromstenkning. De ulike læringsområdene inviterer til en variasjon i metodikk som etter hvert er blitt en selvfølgelighet.

Dette støtter opp om de tankene som jeg har lagt til grunn for skolen jeg prosjekterer. Men som rektor her også er inne på er en bevissthet hos lærerstaben viktig for at skolebygningen skal fungere optimalt.

Under studentfestivalen "UKA" var jeg tilstede på et foredrag. Tittelen til foredraget lød som følger:

"Mannen som mistet hukommelsen i Kina"

Øyvind Aamodt er mannen som forteller historien om da han mistet hukommelsen sin på en reise i Kina. Øyvind, eller Vind som han kaller seg nå, har i samarbeid med regissør Thomas Lien laget filmen "Jakten på hukommelsen".

Vind hadde en enestående og fasinerende historie å fortelle og trollbandt menneskene i lokalet. Jeg, som en av dem, la spesielt merke til et ordtak som Vind presenterte som sitt.

"ALLTID OGSÅ"

Sånn er det..også. Alle mennesker oppfatter ting ulikt og derfor kan man ikke skille uttalelser på en annen måte enn at "det er også en måte å se det på".

I programmet Blanke ark 2 som har gått på TVNorge i høst har 8 ungdommer som har droppet ut av videregående skole blitt hjulpet opp til et faglig nivå som kreves i videregående.

Programmet har tatt opp mange problemstillinger knyttet til skole og man har ved å følge programmet sett realiteten av hvor viktig mestring og hvordan man har det med seg selv er viktig for å lykkes. Grunnene til ikke å ha lyktes tidligere varierer blant elevene.

En av elevene er Benjamin. Han hadde en god uttalelse som har blitt brukt flere ganger i programmet som jeg mener viser hvor reflektert man kan være likevel om man ikke har fått til skolen.

“Lære meg hvordan jeg kan lære best”.  
“Åpne hodet”.

Benjamin - Blanke ark 2

(uttalelse om hva Håvard Tjora - læreren - skal gi Benjamin)

Den andre uttalelsen jeg vil trekke fram fra programmet er Håvard Tjoras. Det er en universell “lov”, som man lett kan miste fokuset på om man ikke har et godt nok nettverk rundt seg.

“Alle mennesker ønsker å bli sett for de tingene de kan”

Håvard Tjora - Blanke ark 2

I dette programmet ser man et bredt spekter av aktiviteter som tas i bruk i læringsprosessen. Opplæringen tilpasses både gruppa og enkeltindivider, og også til mindre konstelasjoner innad i gruppa. Også ved å introdusere andre typer oppgaver (f.eks båttur, fjelltur)bygger teamet opp elevene til større tro på seg selv gjennom mestring og oppgaveløsning.

Det har vært et inspirerende program å følge i lyset av min egen masteroppgave.

“Lydighetskulturen er et historisk etterslep”  
- intervju med Randi Sivertsen  
skrevet av Siv Mossleth

“- Lydighetskulturen er et hinder for å ta ansvar for egne avgjørelser, mener Randi.  
- Den gjør det mulig å skyve ansvaret på dem som er over deg i hierarkiet. Lydighetskulturen er uforenlig med det å være sjef, fordi du gjerne vil overføre det som går galt over til dine omgivelser, med utsagn som: “Jeg gjorde bare som jeg fikk beskjed om.” Kravet til lydighet har preget kvinner mer enn menn, det er nok en av grunnene til at vi enda ikke har oppnådd likestilling på ledernivå.”

Tenker barn og unge på konsekvenser i det lange løp?

Forstår de hva ansvar innebærer?

Handler lydighet om respekt for andre mennesker?

Hvor høyt setter vi egentlig lydighet i dag?

Hva er egentlig det å være lydig?  
Og personlig forbinder jeg uttrykket til skolen, men finner vi det i andre sammenhenger?

Er man mindre lydig om man ikke får gjort like mye som dagen før på jobb?

Å være lydig handler kanskje om å være lydige overfor noen?

Hva kan vi utrette ved å være lydige ovenfor oss selv?  
Hvordan gjør man det?

“Lydighetskulturen er et historisk etterslep”  
- intervju med Randi Sivertsen  
skrevet av Siv Mossleth

“- lydighetskulturen henger også igjen i skolen, og det skaper ofte frustrasjoner blant lærerne. Selvfølgelig er det viktig å kunne konsentrere seg og å lytte, men en interessert klasse er noe annet enn en lydig klasse. I dagens samfunn står individet sterkere, og ungene sier i fra. Vi må finne måter å si i fra på, uten å krenke andre. (...)”

Dette skillet mellom lydighet og interesse kommer jeg stadig innom. Også i denne artikkelen kommer det fram; “en interessert klasse er noe annet enn en lydig klasse”.

Ved å skape interesse får man gratis med på kjøpet lydighet.

Jeg skulle til å slette det jeg nettopp skrev, men lar det stå. Istede vil jeg forklare hvorfor jeg ikke kan stå for det utsagnet.

Det handler om at målet ikke er det å være lydig. Målet er at elevene lærer og at de skaper en nysgjerrighet for mer faglig stimuli. Hvorfor skal det da være så bra å få lydighet gratis med på kjøpet av interesse?

Jeg synes også Randi har en litt dårlig formulert setning i utdraget over. Hun setter det å konsentrere seg og å lytte opp mot det å være interessert. Dette skille er jeg ikke enig i. Mener hun virkelig å si at hvis man er interessert kan man ikke være konsentrert? Er det ikke en kunst alle foredragsholdere må takle; å fange interessen til tilhørerne for å nettopp få dem til å lytte. Skulle ikke det samme da kunne gjelde i en skolesammenheng? Og dette uten å kreve lydighet fra de man skulle tale til.



Begynte å tenke litt på dette med skolegård. På barneskolen tenker jeg meg at det er lett å skape steder der barn leker. man trenger knapt nok annet enn naturen for at mindre barn finner steder de føler det er naturlig å leke på. I tillegg er det mange lekestativer som dag etter dag virker å være spennende.

Jo større barn blir begrenser leken seg. Jeg husker godt at lek ikke lenger var "kult". Helst skulle man sitte ned og tiske, viske, kikke, beundre og prate.

De norske skolegårdene har også sine begrensninger. Hans Petter Ulleberg skriver i sin doktoravhandling "Et vidløftig sted" følgende:

"(...) norsk og internasjonal forskning og litteratur om skolegården forteller at skolegårder gjerne har et rykte på seg som triste og golde landskap. Skolegårder har vært formet på samme strenge og ugjestmilde måte som luffegården i fengselet eller som den militære ekserserplassen."

Er det en reell tanke at skolegården er en restplass etter at skolebygningen er ferdigstilt?

I min oppgave har jeg forsøkt å ta i bruk kurvene i landskapet og byggets form og i samspillet mellom disse skape en skolegård. Det er ikke dermed sagt at skolegården begrenser seg til dette området, skogen kan like gjerne være skolegården. Kanskje sitter jeg med en ide (som et resultat av egne erfaringer) om at skolegården må være et avgrenset område? Det er jo egentlig ingen grunn til å utelukke de kvaliteter av rom som ligger rundt skolen. Det nye idrettsanlegget kan jo bli en del, og grusbanen i nordvest er vel selvskreven til uteaktivitet som krever stort, åpent areal.

Ulleberg skriver i sin avhandling at skolegården utgjør en viktig del av opplevelsen av skolen. Referert til Titman har det kommet fram at skolegården for skolebarn er; "(...) et sted de anser som skapt særlig for dem og de aktiviteter barn er opptatt av."

Hvorfor kan ikke ungdom selv være med på å utforme sine egne omgivelser? Kan området få større betydning av den grunn og vil det øke interessen for bruk?

Jeg har flere ganger i løpet av høsten snakket med folk jeg ellers ikke prater fag om så ofte. Om jeg har blitt spurt om hva jeg driver med, så svarer jeg ofte at jeg tegner en ungdomsskole. De videre kommentarene har i stor grad vært; "åh...da håper virkelig ikke at du lager åpent landskap".

At folk i en litt eldre generasjon sier det, bunner kanskje ut i at praksisen var en helt annen den gang de gikk på skole, men hvordan kan de vite at et åpent landskap er så forferdelig om de ikke har opplevd et?

At derimot ferske lærere kommer med samme uttalelsen gir meg litt bekymring. På mange måter sier de med andre ord at de ikke kan/klarer å legge opp undervisning i slike miljøer. Er det da en utdanning av lærerne som ikke strekker til? Eller er det faktisk forståelse av hvordan bruke rom?

Et annet aspekt er hva de faktisk mener med "åpent landskap". Et område kan jo være åpent selv om det deles i to av en glassvegg, eller?

Er det antallet elever i et rom som skaper problemer? Eller antall lærere i rommet som prøver å spille formidler-rolle, hjelpe-rollen og hysje-rollen på samme tid?

Steven Heppell snakket om klasser på opp mot 120 elever, som organiserte seg i ulike konstelasjoner i ene og samme arealet. Der var det tre-fire lærere som hadde en av disse rollene og ikke alle på en gang.

Åpent landskap har et visst dårlig rykte på seg, men heldigvis finnes det også steder der det fungerer bra, slik som på Jåttå videregående skole som jeg skrev om for noen dager siden.

Åpent eller lukket, hva det enn kalles så mener jeg det trengs en bevisstgjøring eller en idemyldring blant lærerne på hvordan man kan se for seg bruken av ulike rom. Og her spiller kanskje arkitekter også inn. Vi må forholde oss til en viss pedagogisk grunntanke når vi utformer, mens lærerne må forholde seg til arkitekturen når de skaper pedagogikken.

“Lydighetskulturen er et historisk etterslep”  
- intervju med Randi Sivertsen  
skrevet av Siv Mossleth

“ Et samfunn hvor individene ikke kan lene seg tilbake på autoriteter, stiller tidlig store krav til enkeltmennesket. Å gå fra lydighetskulturen til en kultur for refleksjon og egne valg gjør vondt, fordi det å rokker ved “sannheter” i samfunnet, sier Randi. Den tyske sosiologiprofessoren Ulrich Beck kaller dette samfunnet for Risikosamfunnet.

Beck sier i boka Risiko og frihet: “Stilt overfor de nye føringene må man derimot selv gjøre noe, bli aktiv, oppfinnsom og smart, utvikle ideer, være raskere, mer kreativ, for å vinne fram i konkurransen - og det ikke bare en dag, men hele tiden, hver dag. Alle og enhver blir aktører, konstruktører, sjonglører, iscenesettere av sin biografi, identitet, men også av sine sosiale bånd og nettverk”. ”

Jeg tror dette sitatet av Beck er utrolig viktig å tenke over i forhold til en ny type å tenke skole på. Man blir presset til å finne styrken i seg selv. I bunn for de nye føringene som Beck sier ligger en selvfølgelighet i det at hvert individ må ha tro på seg selv, at de har en betydning, og har

noe å komme med.

På mange måter bringer Beck på banen den ultimate arbeidstaker. Skulle jeg samle alle de begreper som han fremmer her ville jeg brukt innovativ. Og det er kanskje det skolen også bør bli. Det er unge som kanskje kan vise den største aktiviteten, den videste oppfinnsomhet, den smarteste løsningen, de raskeste endringer, høy tilpasningsdyktighet til endringer og den største konkurranseiver. Eller?

Kan fremtidens skole bli en ressurs for de som vil tenke annerledes? Der man høster gode ideer?

“Jo mer du tør å plukke bort, jo mer oppnår du”

Kristin Jarmunds sitat på forsiden av Arkitektnytt, november-utgaven 2011. Denne uttalelsen passet veldig godt akkurat i dag. Denne må få dagens side!

Kristin Jarmund har tegnet blant annet Råholt skole. En spennende ungdomsskole på Eidsvoll. Skolen er en baseskole med 450 elever og har mange interessante elementer ved seg.

Tenkte jeg noen gang på ungdomsskolen at det å lære skulle være stress?

På universitetsnivå handler det kanskje ikke lenger om man har lært seg stoffet eller ikke, men om hva man kan og om man er god nok til å bruke det. Eller tar jeg feil?

Hva er det arkitekter kan?

Er det nok å bruke det vi kan?

Bør man ikke også ha en ide om hva man vil oppnå?

Hva man er villig til å kjempe for?

Hva man ønsker å bidra med gjennom sitt faglige arbeid til samfunnet?

Lever arkitekter etter E.B. Whites sitat?:

"I arise in the morning,  
torn between a desire to improve the  
world and a desire to enjoy the world.

This makes it hard to plan the day."

I løpet av helgen har prosjektet forandret seg ganske mye. Jeg har innsett hvor viktig det er å huske på hva man faktisk ønsker å gjøre.

Ser opp på et stykke med traseing som jeg har hengt opp på veggen for en god stund siden. Jeg har kanskje glemt litt å se på den innimellom. Det står det nemlig en liste over nettopp "hva vil jeg?"

Det er lett å glemme litt den prosessen man har vært igjennom i løpet av noen måneder. Hva man har funnet ut, hva man har erfart og hvilke ting man har lagt til grunn for de valg som er tatt. Samle tankene som har vært vesentlig er vel også en del av denne oppgaven.

Jeg kjenner skoletemaet er et jeg liker veldig godt. Jeg håper jeg i framtiden får innblikk i hele prosessen som et reelt skoleprosjekt innebærer.

De siste ukene har sust avgårde og diplomdagboka har lidd litt under arbeidspresset.

Men på en måte har den blitt en naturlig del av prosessen når jeg har hatt behov for det. Den har vært et godt verktøy og er kjekk å se tilbake på. Mange av tankene jeg har tenkt er samlet her, men kommer forhåpentligvis også til uttrykk i prosjekteringen.

Jeg kom til å tenke på en ting her om dagen. Kunne man sett for seg at man skrev seg gjennom et prosjekt? Forklart kun med formuleringer i den skriftlige formen?

Hvordan hadde det blitt?

Er ikke tekst i et prosjekt også viktig for å presentere? Å videreformidle også hva som er tenkt og ikke bare det som er?

Kanskje arkitekter blir flinke til å lese tanker bak prosjekter ettersom man får erfaring?

Det er rart å skulle skrive siste innlegg i boka. Hva skal man skrive da?

Hvis jeg skal relatere det til skole må det vel bli en refleksjon av hvordan en 21 år lang skolegang gir seg sitt uttrykk. Det er jo litt spesielt at et prosjekt som dette skal være det jeg skulle ende opp med. Hvem hadde trodd det første dag på skolen i blomstrete kjole og rosa jakke?

Mye av skolegangen som jeg har bak meg har vel resultert i her jeg befinner meg i dag. Det er spesielt å innse at de valgene jeg har tatt eller hadde muligheten til å ta har ført meg hit. En av de viktigste var kanskje et noe utradisjonelt valg jeg tok da ungdomsskolen nærmet seg slutten.

Jeg håper i fremtiden at alle elever får mulighet til å leve ut sine drømmer og ikke minst finner sine drømmer. At skolegangen støtter opp under det hver enkelt elev er god til og har interesse for. Og at de fysiske rammene den puttes inn i er en faktor i interessen for læring.



# kilder

Louis Kahn, (1971)

"The room, the street and the human agreement"  
A.I.A. Gold Medal Acceptance speech, Detroit,  
A.I.A. Journal, 56 (September, 1971)

Gunn Imsen, (2006)

"Lærerens verden" - Innføring i generell didaktikk.  
Universitetsforlaget

Charles Leadbeater (2010)

"Education innovation in the slums"  
TED.com

Louis Kahn, (1972)

"Louis Kahn on learning"  
Walker Art Center  
[www.jstor.org/stable/4090803](http://www.jstor.org/stable/4090803)

Einar M. Skaalvik og Sidsel Skaalvik, (2011)

"Motivasjon for skolearbeid"  
Tapir akademisk forlag

Det kongelige kunnskapsdepartement (2010-2011)

Stortingsmelding 22 "Motivasjon - Mestring - Muligheter"  
[kunnskapsdepartementet.no](http://kunnskapsdepartementet.no)

Birgit Cold, (2002)

Skolemiljø - fire fortellinger  
Norsk form

Vidar Kvamstad, (2011)

"Undersøkelse om Trondheim kommunes skolebygg"  
presentert på Nasjonal skoleanleggskonferanse (høst 2011)  
<http://skoleanlegg.utdanningsdirektoratet.no/id/2271.0>

Puls (høst 2011)

"Vanskelig på skolen" - <http://www.nrk.no/nett-tv/klipp/786630/>  
NRK, nett-tv

Birgit Cold, (Tekst om 1,2,3 metoden)

Gjengitt i St.Ark- undervisningshefte for ark 6, 2009

Arkitektnytt, (November 2011)

# kilder

Beate Aske Løvteit, (2011)

“En grunnskole for framtiden - erfaringer fra skoleplanleggingsprosesser” presentert på Nasjonal skoleanleggs-konferanse  
<http://skoleanlegg.utdanningsdirektoratet.no/id/2271.0>

Stephen Heppell,

“Learning Environments of the Future”

<http://rubble.heppell.net/places/media/drivers.pdf>  
heppell.net

Ragnhild Avdem Fretland, (2011)

“Jakter på den perfekte skolen”

Tekna Utgave 4 2011 Tema: Realfag i skolen

Diana Laufenberg, (2010)

“How to learn? Form mistakes”

TED.com

Alf Howlid, (2003)

“Skolen - en produksjonsenhet eller et møtested for livsutfoldelse?”

Byggekunst nr 6 / 03

Erlend Sunde, (2011)

“The New Office Space”

Vaduz, Universität Liechtenstein

Tove Vatsvåg Nylund, (2011)

“Åpent og inspirerende”

Stavanger aftenblad 5.november

Blanke ark 2,

TV-Norge nett-tv

Siv Mossleth,

“Lydhetskulturen er et historisk etterslep”, Intervju av Randi Sivertsen  
kvinnerinord.no

Hans Petter Ulleberg, (2006)

“Et vidløftig sted”, Doktoravhandling NTNU

NTNU-trykk

E. B. Whites, brainyquote.com

